

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologiæ Polemicæ Universæ

Pichler, Vitus

Augustæ Vindelicorum, Anno MDCCXIII.

§. 2. An Justificatio fiat per solam fidem?

urn:nbn:de:hbz:466:1-39374

spirituale. N. m. DEUS ipse dicitur *indurus fortitudine*. Pl. 32. utique non extrinsecā. Verba Metaphorica non requirunt omnimodam similitudinem; aliās gratia deberet paulatim deficere, sicut vestis atteritur. Paritas in hoc est, quod, sicut vestis ornat corpus, ita gratia ornet animam.

108 Ex dictis colliges duo. 1. quamvis formaliter iusti sumus iustitiā propriā, non eā iustitiā, qua Christus est iustus, nobis tantūm imputatā extrinsecē; casualiter tamen & meritoriē nos iustos esse à iustitiā & meritis Christi, & hinc in aliquo sensu dici posse, Iustitiam Christi nobis imputari, scilicet in hoc, quod iustitia & merita Christi nobis imputaverint iustitiam propriam, & quod DEUS acceptet satisfactionem Christi

pro nostris peccatis, ac si nos eam posuissimus. 2. Iustos posse crescere in iustitia & sanctitate per exercitium bonorum operum, per quā superius diximus meritoriē augeri gratiam sanctificantem, consequenter & in gloria cœlesti futura; nam pro mensura gratiæ sanctificantis erit mensura gloriæ. Si enim potest augeri fides, ut volunt Adversarij cum Gerardo ad illud Luc 17. *adange nobis fidem*, & sic explicant, quod iusti non sint aequales in gratia, & consequenter nec olim in gloria; cur non etiam augeri possit charitas & gratia sanctificans? præsertim cum constans fuerit fidelium sensus, cum, qui plures & majores exercet virtutes, esse sanctiorem alijs, & in cœlo potiturum majori gloria.

S. II.

An Justificatio fiat per solam fidem?

110 Sciendum 1. Lutheranos & Calvinistas omnes id affirmare, & tanquam pupillam suarum Sectarum mordicus defendere. Differunt tamen saltem in modo loquendi. Aliqui prorsus imperitè dixerunt, quod fides sola justificet *formaliter*. Sed Recentiores dicunt, eam justificare non formaliter, neque efficienter & physicè, neque moraliter & meritoriē, sed solum *instrumentaliter*, vel *relativè*, quia scilicet sola fides respicit & velut manus accipit promissam & oblatam gratiam, qua DEUS imputat iustitiam Christi, & non imputat peccata. Dicunt itaque,

hominem justificari unicè per hoc, quod firmiter credat, & secum statuat, se propter Christum à DEO recipi in gratiam, absque ullo alterius virtutis bono opere, ita ut, quamvis in justificato debeant dari bona opera tanquam signum fidei & effectus gratiæ, tamen in ipsa justificatione, seu in actu justificationis, nulla alia virtus aut opus bonum, scilicet nec spes, nec charitas, nec contritio &c. influat, imò nec Sacramenta, quæ solum sunt causa instrumentalis *ex parte DEI*; qua ipse offert beneficia & iustitiam Christi. Dicunt itaque, quod sola fides requiratur &

sufficiat, qua velut instrumento & manu apprehenditur oblata Christi iustitia, & bona promissa in Evangelio, ac sigillata in Sacramentis.

¶ Sc. 2. Fidem à Sectarijs triplicem distingui. 1. Est fides *Historica* vel *Dogmatica*, qua creduntur vera esse, quæ in Scripturis narrantur. 2. *Fides miraculorum*, qua creditur, nihil esse, quod à DEO fieri non possit. 3. *Fides promissionum*, quæ fertur in promissiones Divinas de remissione peccatorum propter Christum. Hanc tertiam fidem subdividunt in generalem, & specialem. *Generalis* est, qua generaliter creditur, omnibus in Christum credentibus promissam esse remissionem peccatorum. *Specialis*, qua unusquisque in particulari sibi applicans promissionem Divinam credit, seu potius confidit, sibi per Christum omnia peccata esse dimissa. Et hanc fidem specialem, quæ etiam *Confidentialis* dicitur, ajunt esse *justificantem*: quæ juxta Gerardum §. 66. tria involvit, notitiam, assensum, fiduciam: prout est *notitia* & *assensus*, spectat ad intellectum, & pro objecto habet omnia in Scripturis revelata, prout est *fiducia* refertur ad voluntatem, & pro objecto habet promissiones Evangelicas de Christo Mediatore. Calvinus pro *fiducia* poluit *notitiam*.

¶ Sc. 3. Catholicos in tribus dissidere à Sectarijs circa hoc negotium. Nam 1. dicunt fidem esse *dispositionem* ex parte hominis necessariam ad justificationem, quam aliqui non immerito vocant *meritum de congruo*. 2. Fidem solam non esse dispositionem adæqua-

tam, sed requiri etiam aliarum virtutum actus, qui sint æquæ, ac fides, dispositiones vel remotæ, vel proximæ, cujusmodi sunt timor Domini, spes, amor DEI, odium peccati seu dolor, propositum emendandi vitam &c. qui actus, quamquam ordinariè præcedere soleant justificationem adulti, tamen id absolute necesse non est de omnibus v. g. de timore, si quis justificetur per actum amoris. 3. Fidem, prout est dispositio ad justificationem, non esse illam specialem, vel fiducialem, quæ apud Sectarios justificans est, sed esse *assensum certum ac firmissimum ob utilitatem Dei revelantis præstium ipsi rebus, quæ à Deo revelata sunt*. Circa primum nihil morabor, quia videtur potius esse circa modum loquendi, quàm circa rem ipsam; sive enim fides, ad justificationem requisita, vocetur *dispositio*, seu *instrumentum*, sive *manus apprehendens* &c. parum interest, modò requiratur ita, ut sine illa non obtineatur iustitia. Idem te volo monitum de altero, nempe bonis operibus, seu aliarum virtutum actibus: sive enim vocare volueris *dispositiones*, sive *conditiones*, sive *meritum de congruo*, sive alio modo, de quo litigare nolo (licet perperam neges, esse *dispositionem*) modò pro nunc admittas, etiam illos actus spei, charitatis, penitentia &c. utiles, & saltem aliquos etiam necessarios esse ad obtinendam iustitiam. Quippe Trident. Sess. 6. Can. 9. sic definit. *Siquis dixerit, sola fide impium justificari, ita ut intelligat, NIHIL ALIUD REQUIRI, quod ad justificationis gratiam consequendam COOPER-*

RETUR, nulla ex parte necesse esse, cum sua voluntatis motu PRÆPARARI ATQUE DISPONI; anathema sit.

11. Dicendum 1. Non sola fides, sed & aliarum virtutum actus seu opera requiruntur ad perficiendam justificationem. Adeoque non sola fides justificat. Prob. 1. Scriptura vim justificandi (tu dicis, apprehendendi justitiam) non soli fidei tribuit, sed etiam alijs virtutibus, quas Tridentinum vocat merito *dispositiones* (& Gerardus, forte sui oblitus, saltem spem nominat *preparationem* §. 170. & contritionem §. 93. de Pœnit. ait *preparare ad gratiam*) juxta illud: *hominis est animam preparare*. Prov. 16. v. 1. Ergo non sola fides justificat, aut (juxta tuum loquendi modum) apprehendit justitiam, sed etiam cetera virtutes eo, quo fides, modo, cum hoc solo discrimine, quod fides sit omnium prima, & initium; qui enim non credit, nec sperare potest, aut diligere &c. A. P. adducendo varias virtutes, à Scriptura requisitas, cujusmodi est Spes: *Omnia, qui habet spem in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est*. Jo. 3. v. 3. Charitas: *Nam in Christo Jesu neque Circumcisio aliquid valet, neque preputium, sed fides, qua per charitatem operatur*, Gal. 5. v. 6. Timor Dei: *Timor Domini fons vite*. Prov. 14. v. 27. *Timor Domini expellit peccatum; nam qui sine timore est, non poterit justificari*. Eccli. 1. v. 27. *Venia inimicis danda: si non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra*. Mat. 6. v. 16. *Dimitte nobis debita nostra, si-*

cut & nos dimittimus &c. Pœnitentia, scilicet dolor de peccato, seu contritio: *Si impius egerit pœnitentiam, vita vivet*. Ezech. 18. *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis*. Luc. 13. v. 3. Denique requiritur observatio omnium mandatorum juxta præceptum Christi Mat. 28. *Docentes eos servare omnia, quaecunque mandavi vobis*. Quid clarius dici posset?

Et ne replicandi sit locus, advertendum est, hæc opera bona requiri ad justificationem pro priori, & eo modo, quo requiritur fides. Frustra igitur excipis dicendo, requiri quidem opera bona in justificatis, non in actu justificationis, sed ut signum fidei, & effectum obrentæ justitiæ. Deinde ne quæras effugium, asserendo, hæc opera tantum requiri ratione *ordinis à Deo instituti*, & voluntatis Divinæ, non verò ut opera meritoria, aut dispositiones; jam enim superius dixi, me nolle hic disputare de modo, quo influunt in justificationem, modò ita necessariò requirantur, ut sine illis æquè parum, ac sine fide, perficiatur justificatio; quod apertè probant allati textus, & jam verum erit: *non sola fides justificat*. Si dicas, fidem esse *instrumentum & medium*, qua apprehenditur justitiæ, esse *conditionem sine qua non*, esse *relationem*, esse *medium* &c. idem ego dico de bonis operibus propter recitatos & alios similes textus, nec tu differentiam ex Scripturis ostendere poteris. Adde, quod neque Catholici doceant, hæc opera esse *proprie & de condigno* meritoria justificationis primæ, sed esse *for-*
lūm

lūm dispositiones aut meritum de congruo.

Quid multis opus est? Sola S. Jacobi epistola c. 2. litem clarissime decidit, & in terminis, dum dicit: *ex operibus justificatur homo, & NON EX FIDE TANTUM.* v. 24. *Abraham pater noster nonne EX OPERIBUS justificatus est, offerens Isaac filium suum super altare?* v. 21: *Fides cooperabatur operibus illius: & ex operibus fides consummata est.* v. 22. *Et suppleta est Scriptura, dicens: credidit Abraham DEO, & reputatum est illi ad iustitiam.* v. 23. *Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? nunquid poterit fides saluare eum?* v. 15. *Fides, si non habeat opera, mortua est in semetipsa.* v. 17. Cessa S. Apostole, fatis est, mactati & occisissimi sunt Adversarii.

114. Excipiunt 1. epistolam S. Jacobi non esse Canonicam. 2. S. Jacobum agere solum de ostensione & externa manifestatione apud homines, non de vera justificatione coram Deo, quod colligitur ex contextu, quia addit: *Ostende mihi fidem tuam sine operibus; si fidem quis dicat se habere &c.* 3. Loqui de fide mortua, adeoque non de vera fide justificante. & ad 1. Quisnam liber sit Canonicus, debet constare ex auctoritate Ecclesie, non ex sententia rebellis Apostata Lutheri, qui pro libidine & temeritate sua ausus est expungere ex Canone illos libros, qui nimis aperte ipsi adversantur, uti est epistola S. Jacobi. Quamquam passim à Lutheranis hodie recepta sit & citetur, Argento-

ratenses solemniter eam iterum reposuisse dicuntur in Canonem, & M. Lomer agnoscat pro Canonica, Gerardus & alii taltem inter Canonicos libros secundum di generis numerant. Ad 2. Injuria fit Apostolo, si dicatur disputare præsertim de iustitia apparenti, & quisnam sit fidelis & iustus apparenter coram hominibus: loquitur itaque, prout decet Apostolum, de iustitia, quæ valet apud Deum, & explicat, quisnam sit verus iustus coram Deo, an qui solam fidem, vel qui fidem & opera simul habet, & ex utrisque justificatus est. Quod evidenter patet etiam inde, quia pro exemplo adducit justificationem Abraham, quæ utique erat vera, & legitima coram Deo; & ideo justificatus dicitur Abraham, quoniam fides cooperabatur operibus illius, hoc est per fidem & opera simul, seu per opera ex fide in Christum venturum facta. Ad 3. Fides mortua essentialiter adhuc est fides, sicut corpus mortuum essentialiter adhuc est corpus, licet destituta sit vigore & virtute producendi effectus, quos producit fides viva, hæc enim producit opera DEO grata & viva; ergo locutus est S. Jacobus de vera fide, licet justificans non sit, si mortua, hoc est, sine operibus sit.

Confirmatur ex PP. Audiamus solos Augustinum & Ambrosium, quos Augustana Confessio pro se citat art. 6, & 20. Ille l. 15. de Trinit. c. 18. ait: *Fides sine charitate potest quidem esse, sed non prodesse. Etiam demones credunt, & contremiscunt.* Et l. de Fide & Oper. c. 15. *Si mandatis non observatis ad vitam venire potest per solam fidem*

fides, quae sine operibus mortua est: illud deinde quomodo verum erit, quod eis, quos ad sinistram positurus est, dicit: ite in ignem aeternum &c. nec increpat, quia in eum non crediderunt, sed quia bona opera non fecerunt. Alter in 4. ad Hebr. *Magnas fides & salutaris, & sine hac non est salvari possibile. Sed sola fides non sufficit. Operari fidem per dilectionem necessarium est, & conversari dignè DEO.* Addamus & S. Bernardum, quem pariter ad se trahere nituntur Sectarij. Is serm. 24. in Cantica scribit: *Non facit hominem rectum fides, etiam recta, quae non operatur ex dilectione. Neque opera sine fide, neque fides sine operibus sufficit ad animi reformationem.*

Probatur 2, ex ratione. Sicut forma physica naturalis non producit & unitur subjecto, nisi in hoc praecesserint debita dispositiones, v. g. non producit ignis in ligno, nisi in ligno prius ponatur calor, siccitas &c. Ita neque connaturaliter producit iustitia tanquam forma supernaturalis in anima, nisi prius anima disponatur & praeparatur per dispositiones congruas & supernaturales, cujusmodi aequè sunt alia opera bona, ac fides. Et utriusque non decet, ut Deus in amicum recipiat illum, qui propria voluntate ab eo recessit, nisi hac ipsa voluntate retraheret peccatum, doleat, speret, diligere incipiat &c.

Prob. 3. ex absurda sequela. Si fides sola justificat, & consequenter sola salvat, exclusis operibus bonis, tunc ingens aperitur porta omnibus sceleribus, & tollitur studium virtutum, fre-

R. P. Fichler Theol. Polemicus

quens usus Sacramentorum, & omnia quae Deus instituit ad nostram salutem, facile negliguntur: quis enim multum erit sollicitus, ut caveat peccata, si ea tam facile deleantur, scilicet sola fide fiduciali, quae facilis apparet esse etiam gravissimis peccatoribus, imò etiam haereticis? quis multum curabit bona opera, & studebit observare mandata &c. cum sine illis perficiatur tota iustificatio, & salus obtineri possit? Neque dicas cum Gerardo, fidem fiduciam aequè parùm esse posse sine bonis operibus, quàm solem sine radijs, & luce. Nam si ita est, in eodem instanti, quo perficitur iustificatio, debent adesse bona opera sicut fides: ergo sine causa negatur ipsis aequalis cum fide influxus in iustificationem, praesertim cum Scriptura non minus aliis virtutibus, quàm fidei, tribuat vim iustificandi, & quidem tanquam causis moralibus, ut *remittuntur ei peccata multa, Quia dilexit multum.* Luc. 6. *Leve tribulationis nostrae supra modum in sublimitate aeternum gloriae pondus OPERATOR in nobis.* 2. Cor. 5. Deinde omnino gratis dicitur, fidem non esse posse sine bonis operibus, praesertim cum fides fiducialis juxta Lutheranos excludat necessariò omnia opera, ut nempe excludatur *omnis gloriatio nostra, & ut gratis iustificemur.*

Confirmatur. Si fides fiducialis iustificet, tunc in oratione Dominica rogari Deus non potest, *dimitte nobis debita nostra*: vel enim orans credit, sibi esse remissa peccata, vel non credit? si credit, frustra sibi ea dimitti rogat, utpote jam dimissa, imò orando

000

pecc

peccat, quia committit actum infidelitatis aut diffidentiae: si non credit, infidelis & injustus est per se.

315 Dicendum 2. Fides ad justificationem necessaria non est illa fides specialis & fiducialis, quam supra explicavimus in sciendo 1. sed est fides dogmatica, qua praestatur assensus rebus à Deo revelatis. Prob. 1. quia ista fides specialis sine auctoritate & ratione adstruitur. 2. Quia nulli in particulari & absolute promissum est, quod ipsi remissa sint peccata: ergo credi non potest absolute & in particulari. 3. Quia incertum est, an aliquis habeat actum fidei supernaturalis, & credat *ex toto corde*, uti requiritur Act. 8. *Si credis ex toto corde*: juxta Adversarios autem cuilibet est certum, quod habeat hanc fidem. 4. Quia haec fides specialis supponeret remissionem peccatorum, & non supponeret; supponeret, quia remissio esset objectum hujus fidei; non supponeret, quia fides saltem naturam debet precedere justificationem tanquam *conditio* sine qua non, vel ut *medium*, ut vult Gerardus. 5. Quia Scriptura, dum definit fidem, dicendo, *Fides est sperandarum substantiarum rerum, argumentum non apparentium*, eam refert ad intellectum; nam *argumentum*

Solvuntur Objectiones.

316 Ob. 1. Scriptura in multis locis justificationem & salutem adscribit & promittit fidei sine ulla mentione aliorum operum: ergo sola fides justificat & salvat, nec opera alia sunt necessaria. A. P. *Qui credit in Filium, habet vitam aeternam.* Joann. 3. v. 36. *Ipse justus & justificans eum, qui est ex fide Jesu Christi.* Rom. 3. v. 26. *Ex fide justificat gentes DEUS.* Gal. 3. v. 8.

dicit convictionem intellectus: fides fiducialis autem spectat ad voluntatem, saltem partialiter. 6. Quia Scriptura fidem distinguit à spe; juxta illud: *Nunc manent fides, spes, charitas, tria haec.* Fides autem fiducialis involvit spem; cum fiducia nihil sit aliud quam spes roborata. 7. Denique quia, quotiescunque Scriptura loquitur de fide justificante, seu requisita ad justificationem, loquitur de tali fide, quae est praecise assensus intellectualis, & quidem non de remissione peccatorum, sed de aliis mysteriis, nec simul est fiducia voluntatis, uti Rom. 10. *Corde creditur ad justitiam, & postea: Si corde tuo credideris, quia Deus eum suscitavit à mortuis, salvus eris.* Act. 8. *Si credis ex toto corde.* Jo. 20. *Haec scripta sunt, ut credatis, quia JESUS est Christus Filius Dei, & credentes vitam habeatis in nomine ejus.* Et demum dum de Abraham dicitur: *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad justitiam.* Gen. 15. Quid credidit Abraham? Non sibi remissa esse peccata, cum horum nulla fiat mentio: sed quod habiturus sit haereditatem, & ex illo copiosam progeniem, juxta Dei promissum: *Multiplicabo semen tuum* &c. Et ideo *reputatum est illi ad justitiam.* Rom. 4. v. 22.

Quicumque credunt in Christum, accipient remissionem peccatorum. Act. 10. v. 43. *In Christo omnis, qui credit, justificatur.* Act. 13. v. 39. *Justitia Dei per fidem JESU Christi in omnes & super omnes, qui credunt in eum.* Rom. 3. v. 22. *Fides tua te salvam fecit.* Luc. 7. v. 50.

R. 1. retorq. argumentum: Scriptura

tura in multis locis adscribit iustitiam & salutem alijs operibus, nulla facta mentione fidei. v. g. spei, poenitentiae, charitati, uti Luc. 7. v. 47. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Item 1. Jo. 3. v. 15. *Qui non diligit, manet in morte.* Et mortificationi carnis. Rom. 8. v. 13. *Si spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.* Vide nostram probationem superius: ergo fides non est necessaria ad justificationem & salutem. Negabis rectè Conf. quia Scriptura non omnia dicit in uno loco, sed in uno requirit fidem, in alio spem, in tertio charitatem, in quarto poenitentiam &c. Unde R. 2. D. A. Adscribit & promittit fidei negativè vel positivè, hoc est, abstrahendo ab operibus, alibi requisitis. C. A. exclusivè, hoc est, excludendo bona opera. N. A. & C. R. 3. Aliter dist. Ant. Adscribit & promittit iustitiam & salutem fidei, intelligendo fidem vivam, & practicam. C. Ant. intelligendo fidem mortuam & merè speculativam. N. Ant. & Conf. Fides *viva* est, quæ exit in bona opera, tanquam operationes suas vitales: fides autem non viva utiq; vivificare non potest. Fides *practica* est, quæ non solum credit revelata à Deo, sed etiam practicè adhibet media, quæ per fidem cognoscit esse necessaria ad justificationem & salutem. Sic explicati textus concordant cum alijs textibus, alia præter fidem opera requirentibus. Hæc responsio potest applicari singulis textibus. Ultimus non facit ad rem, quia denotat curationem miraculosam corporis, non animæ salutem. Urgetur, &

117 Ob. 2. Scriptura etiam positivè ex-
R. P. Fichler Theol. Polemica.

cludit opera à justificatione, & quidem in ijs locis, ubi ex instituto & in sede propria tractat de ipso actu justificationis, circa quem actum perpetuè opponit fidem & opera, credere & operari, gratiam & opera: ergo, etiam si vera fides in iustificatis non sit sine bonis operibus, tamen hæc in ipso justificationis actu non concurrunt. Ant. prob. *Arbitramur, hominem justificari per fidem sine operibus Legis*, Rom. 3. v. 18. *Ei, qui non operatur, credenti autem in eum, qui justificat impium, reputatur fides ejus ad iustitiam.* Rom. 4. v. 5. *Non justificatur homo ex operibus Legis, nisi per fidem JESU Christi.* Gal. 2. v. 16. Similia habentur Eph. 2. v. 8. Phil. 3. v. 9. Tit. 3. v. 5. Et demum Luc. 8. v. 4. dicitur: *Noli timere, crede tantum, & salva eris.*

R. 1. Iterum retorq. Scriptura positivè requirit opera simul cum fide, & in propria sede expressè negat, fide sola justificari hominem, uti Jac. 2. *Ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum &c.* R. 2. D. A. excludit opera naturæ, opera solius liberi arbitrij, opera externa tantum, & Legis Ceremonialis. C. A. opera gratiæ, fidei in Christum, legis moralis, ac supernaturalis, seu opera facta ex fide in Christum & ex gratia DEI. N. A. & C. nam sine his operibus fides est *mortua, & nihil prodest.* Jac. 2. & 1. Cor. 13. Opera autem præcisè naturaliter & moraliter bona, solisque naturæ viribus facta, etiam juxta nos nihil profunt immediatè ad justificationem, opera autem Legis Ceremonialis, uti Circum-

cilio &c. insuper essent noxia. Pro uberiore notitia te monitum volo, Paulum in suis epistolis disputasse partim contra Gentiles, partim contra Judæos & Pseudo-Apostolos, illi justificari putabant hominem operibus merè naturalibus & moraliter tantum bonis, isti verò operibus Legis Mosaicæ tam moralis, quàm Ceremonialis. Utrosque errasse contendit Paulus, & docet, sine fide in Christum, & sine operibus ex gratia factis, adeoque supernaturaliter bonis, neminem justificari & salvari posse, & Abrahamum non fuisse justificatum per opera sine fide in Christum venturum facta. Quoniam verò jam tempore Apostolorum quidam non bene intellectis epistolis S. Pauli sentire cœperant, solam fidem sufficere, bonis operibus quibuscunque interim neglectis, alij Apostoli in suis epistolis hunc errorem dedocuerunt, præsertim S. Jacobus. Audiamus de hac re S. Augustinum, qui in l. de fide & operibus c. 14. ita discurret: *Quoniam hac opinio (de sufficientia solius fidei) tunc fuerat exorta, alia Apostolica epistola, Petri, Joannis, Jacobi, Jude, contra eam maximè dirigunt intensionem, ut vehementer astruant, fidem sine operibus nihil prodesse: sicut etiam ipse Paulus non quamlibet fidem, qua in DEUM creditur, sed eam salubrem, planoque Evangelicam definiuit, cujus opera ex dilectione procedunt: Et fides, inquit, qua per dilectionem operatur. Unde illam fidem, qua sufficere ad salutem quibusdam videtur, ita nihil prodesse assererat, ut dicat: si habeam omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non ha-*

beam, nihil sum. Ita S. August. progressus clarè & divinè. Unde non opus est ad singulos textus in particulari respondere, quia quadrat ubique distinctio data de operum discrimine. Ultimus textus iterum non est ad rem, quia agit de salute corporis, non animæ.

Dices. Illa opera excluduntur, quæ inducerent gloriationem: sed nulla opera excludunt gloriationem, excludit tamen fides, quia dicitur Rom. 3. v. 27. *Exclusa est gloriatio, per quam Legem? factorum? non: sed per per Legem fidei.* Et c. 4. v. 2. *Si Abraham ex operibus justificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum: ergo.* 2. *Gratiâ salvati estis per fidem, non ex operibus.* Eph. 2. *Si ex gratia, jam non ex operibus, alioquin gratia jam non est gratia.* Rom. 11. Ergo gratis justificamur & salvamur, non ex operibus bonis. R. Non excluditur ab Apostolo alia gloriatio, quàm illa, quæ oritur ex operibus nature, & sine fide & gratia factis; addit enim gloriatio tua, hoc est, qua gloriaris in te: si autem gloriatur in operibus non nisi DEI gratiâ factis & ex fide, gloriatur in Domino, quod non est illicitum. Opera non profuissent Abraham apud DEUM, si fuissent sine fide; nunc verò quia ex fide processerunt, justificatus est cooperante operibus fide. Jac. 2. Ad 2. est responsio supernus data, quod scilicet tantum opera sine gratia nihil valeant, & operibus solius nature non justificemur, Caterum etiam eatenus justificamur gratis, quatenus justificamur sine merito de condigno, adeoque ex mera gratia. Non enim meremur

de condigno primum gradum gratia
sanctificantis.

118 Ob. 3. ex PP. S. Hieron. in c. 1.
Gal. ait: *Neque à me confixi, neque ab
alio homine accepi, neque à quoquam
didici, quòd gentes sola fide salvarentur.*
In 2. ad Gal. *Non ex operibus
Legis, sola fide, sicut gentes, vitam in
Christo invenisse te nôsti.* Pòst: *In sola
fide, quia nihil debeo Legi antiquæ.*
S. Chyloft. in c. 3. Gal. *Illi dicebant,
qui sola fide nititur, execrabilis est:
hic verò (Apostolus) demonstrat, qui
sola fide nititur, eum benedictum esse.*
S. Ambr. in c. 3. Rom. *beatos dicit,
de quibus hoc sanxit Deus, ut sine labore
& aliqua observatione, sola fide iustifi-
centur apud Deum.* R. 1. generaliter:
Patres, quando videntur tribuere iusti-
ficationem soli fidei, & excludere ope-
ra, loqui semper vel de operibus sine
fide in Christum, vel sine gratia super-
naturali factis, adeoque de operibus,
præcisè naturalibus: vel de operibus
Antiquæ Legi proprijs, uti erat Cir-
cuncisio, observatio Sabbathi: vel de
operibus propriè meritorijs: vel de fide
viva: vel de fide Catholica, uti palàm fit
inspicentibus eorum libros. R. 2.
specialiter: primi duo textus, quos alle-
gat Wolf. Jäger de Eccles. contr. 8, non
reperiuntur in S. Hieron. Deinde, si
reperirentur, primus esset pro nobis,
ut patet intelligenti terminos, alter
tantùm excluderet opera Legi Mosaicæ
propria, quia addit: *Nihil debeo Legi
Antiquæ.* S. Chyloft. non excludit
opera simpliciter, quippe inferiùs in
verba Pauli, *qui fecerit hæc, vivet in
se,* sic commentatur: *non tantùm fidem*

*requirit Lex, sed opera quoque, gratia
vero iustificat* (nimirum gratia iustifi-
cat formaliter, fides & opera dispositi-
vè) sed solùm excludit opera Legis
Mosaicæ, quæ talis, & sine fide in Chri-
stum facta. S. Ambros. quem citat Lar-
vatus quidam Scriptor, ficto nomine
Orallector, non habet illa verba loco
citato. Dein etsi haberet, solùm ex-
cluderet opera Veteri Legi propria: ibi-
dem enim dicit, quòd homo gentilis
*iustificetur credens, nulla faciens opera
Legis, id est sine Circumcisione, aut Neo-
menijs, aut veneratione Sabbathi &c.* Si
præter fidem in Christum nihil aliud
requireretur ad iustificandum gentilem,
is neque baptizari deberet; quod uti-
que non admittent Adversarij. Hæc
S. Ambrosij interpretatio est eò magis
notanda, quia hic explicat præcipuum,
quo Adversarij nituntur, textum S.
Pauli Rom. 3. dicentis: *Arbitramur
hominem justificari fide sine operibus
Legis.*

Urget idem Orallector ex Jure Canon.
Canone charitas est aqua 14. de Pœnit.
dist. 2. ex S. Aug. dicitur: *Fidei soli
venia peccatorum promittitur, & fide
sola peccata relaxantur.* R. Oralle-
ctor fallitur & fallit more suo; fallitur,
quia verba priora iterum non reperiun-
tur loc. cit. fallit, quia posteriora ver-
ba, *fide sola peccata relaxantur,* reperi-
untur quidem; at nequiter dissimula-
tur, qualem fidem intelligat S. Augu-
stinus, nempe *Christianorum, qua ope-
ratur per dilectionem,* ibidem enim ait:
in Christum credit, quippe credere est a-

mando in ipsum tendere. Occasione hujus

119 Quares, quis sit Wolf. Jägerus, & Orallektor, quorum mentio primū est facta, & quid de utroque sentiendum? R. prior est Univerſ. Tubing. Cancellarius, odio in Romanum Pontificem flagrans, ut ex geminis, quæ ad manus meas pervenere, lucubrationibus ejus manifestum est; in una enim, in qua se profiteatur defensurum *jura Imperatoris in Comacinium*, ferè perpetuò criminatur Papam Clementem XI. nec solūm abludit à scopo suo, quem non persequitur, sed etiam seditiosè prorſus calamo Cæsarem contra Pontificem irritare, & bella cedere non cessat, vel in hoc etiam gravissimè injuriis in piissimæ memoriæ Cæsarem Josephum, qui longè fuit reverentior erga Sedem Apostolicam, quam sibi finxit, & voluit Jägerus. In altera, quam de *Ecclesia* inscripsit, pariter sugillat Papam hinc inde, præsertim Controv. 6. ubi eum non modò Antichristum vocat, verūm etiam tyrannum esse, & ita vocari posse contendit salva Pace Monasteriensis. Priorem partem nec Lutherani laudaverint, quia ferè nihil dicit ad rem. Posterior nihil omnino soliditatis habet, & à me abunde refutatum invenies tum in pugna *Decretoria de vera Christi Ecclesia*, tum in *Papatu nunquam errante*, cum etiam in hac ultima mea lucubratione de Ecclesia. Quod spectat ad alterum, qui hoc anno *Orallektor*, priorè *Horallektor* audiit, & haud dubiè idem est, qui *Montgallus*, noveris, me non legisse ullum ex Lu-

theranis, qui minus habeat rei, plus autem clamoris & ignorantia de sententijs Catholicorum, totiesque erret in supposito, ac iste thraſonicus æquè & histrionicus Scriptor larvatus. *Thraſonicus*, inquam, & *Histrionicus*, nimirum ob styli impudentiam, verborum luxuriam, exuberantem dicacitatem, ludicros idiotismos, fictionem & variationem nominis &c.

Ex dictis patet, quàm immane flagitium & crimen falsi commiserit Lutherus, dum in suis Biblijs Germanicis illud Rom. 3. v. 28. *Arbitramur hominem justificari per fidem sine operibus Legis*, ita vertit: *Allein durch den Glauben* / dolosè intrudens *solum*, *Allein*. Frustra quoque Prædicantes hanc fraudem excusare moluntur, dicendo, idem in re esse *fidem sine operibus Legis*, & *fidem solum*, & Lutherum non verba, sed sensum spectasse. Nam falsum est, harum propositionum esse eundem sensum: *Fides sine operibus Legis justificat*, & *sola fides justificat*: Posterior enim excludit omnia similiter opera: prior autem tantum opera & ceremonias Legis Mosaicæ. Sicut nec istæ eundem sensum habent: *Justificatur homo per solum fidem*, & *homo justificatur tantum per fidem*. Nam prior dicit, nihil aliud præter fidem requiri, posterior, sine fide non obtineri justitiam, quamvis præter fidem adhuc alia requiri possint. Adde quòd Verborum non sit aliquid addere vel demere; etiam si putet spectare ad sensum.